

UVODNIK

Naučni časopis *Ekonomski horizonti*, čiji je izdavač Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, nakon sprovedenog dvostruko anonimnog recenzentskog postupka, u Svesci 1 Volumen 25 Godište 2023 sadrži tri izvorna naučna članka i tri pregledna članka.

Polazeći od činjenice da tehnološke inovacije unose neprekidne promene na tržištu rada, autor *Joshua Adeyemi Afolabi* nastoji da, primenom autoregresionog modela raspoređenih doznji, sagleda vezu između zapošljavanja i inovacija u privrednim sektorima Nigerije. Zaključuje da je ta veza prisutna u kratkom roku; tehnološki napredak podstiče zapošljavanje u uslužnom sektoru i, uz kašnjenje od jednog kvartala, u poljoprivrednom sektoru. Robustnost ovih nalaza proverava se proširivanjem modela dodatnim varijablama - vrednost proizvodnje po sektorima, stopa inflacije i učešće domaćih kredita privatnom sektoru u bruto domaćem proizvodu. Rezultati potvrđuju da razvoj tehnologije podstiče zapošljavanje i preraspodelu radne snage, na osnovu čega autor predlaže punu operacionalizaciju tehnoloških inovacija u svim privrednim sektorima u Nigeriji u cilju rešavanja problema nezaposlenosti.

Naglašavajući da je pitanje uticaja makroekonomskih kretanja na fluktuacije deviznog kursa u zemljama sa nastajućim tržištem i režimom ciljanja inflacije i dalje otvoreno, koautori *Haryo Kuncoro* i *Fafurida Fafurida* istražuju kako deficit tekućeg računa platnog bilansa i obim deviznih rezervi utiču na promenljivost deviznog kursa u Indoneziji. Primenom modela granične nelinearne kvantilne regresije, zaključuju da obe varijable imaju statistički značajan uticaj. Deficit tekućeg računa platnog bilansa ostvaruje uticaj na promenljivost deviznog kursa kada premaši prag od dva procenta bruto domaćeg proizvoda. Budući da je ovaj uticaj asimetričan, u radu se ukazuje na

mogućnost da neravnoteža platnog bilansa ugrozi kredibilitnost monetarne politike u režimu ciljanja inflacije. Stoga, u radu se ukazuje na potrebu održavanja optimalnog stoka deviznih rezervi kojim se mogu ublažiti fluktuacije deviznog kursa, dok se centralna banka fokusira na postizanje ciljane stope inflacije.

Primenjujući regresione modele panel podataka, autor *Maja Putica* ispituje uticaj poslovnih i institucionalnih determinanti na godišnje efektivne poreske stope u bankama u Republici Srbiji. Koristeći računovodstvenu i tekuću efektivnu poresku stopu kao meru stvarnog poreskog opterećenja, zaključuje da je realno poresko opterećenje banaka u Republici Srbiji znatno manje od zakonskog. Rezultati analize, primenom nekoliko modela koji se razvijaju u radu, ukazuju da je poresko opterećenje pod najvećim uticajem ukupnjavanja aktive i kapitala banke kupca, kao posledica merdžera i akvizicija. Tekuće efektivne poreske stope se smanjuju sa rastom veličine banke, ali samo do određenog nivoa. Ključna implikacija sprovedene analize je da banke u Republici Srbiji mogu da upravljaju poreskim opterećenjem putem regulisanja nivoa kapitalizacije i veličine.

Na osnovu istraživanja determinanti nezaposlenosti među mladima u Maroku, primenom logističkog modela, koautori *Marwa El Foutoun*, *Ahmed Kchikeche* i *Driss Mafamane* ukazuju na tri moguće grupe faktora. Prvu čine geografske i sociodemografske karakteristike mladih: pol, starost, bračni status i prebivalište. Socioekonomski faktori, poput porodičnog miljea mladih i broja zaposlenih lica u domaćinstvu, svrstani su u drugu grupu. Konačno, treća grupa faktora odnosi se na različite nivoe formalnog obrazovanja. Autori dolaze do zanimljivog zaključka da postoji veća verovatnoća da će svršeni studenti u Maroku biti nezaposleni nego što je je to slučaj sa osobama koje nemaju nikakvu diplomu, ali i da ova verovatnoća varira u zavisnosti od vrste diplome.

* Korespondencija: M. Jakšić, Ekonomski fakultet
Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000
Kragujevac, Republika Srbija; e-mail: milenaj@kg.ac.rs

Ispitujući povezanost umrežavanja i inovativnosti socijalnih preduzeća iz jedanaest evropskih zemalja, koautori *Ana Aleksić Mirić, Zorica Aničić i Marina Petrović* ističu da umrežavanje predstavlja jednu od ključnih karakteristika ovih organizacija. Rezultati istraživanja ukazuju da je umrežavanje važan faktor za inovativno ponašanje socijalnih preduzeća osnovanih pre 2000. godine, ali da se njegov značaj gubi u novom milenijumu. Ovi nalazi objašnjavaju se činjenicom da u XXI veku umrežavanje postaje duboko usađeno u svakodnevno funkcionisanje organizacija i predstavlja neophodan uslov poslovanja. Od faktora koji utiču na inovativnost u ovim socijalnim preduzećima izdvajaju se: vrsta privredne delatnosti; značaj koji se pridaje rastu preduzeća kroz povećanje broja ili opsega poslovnih aktivnosti i/ili uvećanje broja zaposlenih; stepen međusobnog poverenja članova organizacije, i najviši stečeni nivo obrazovanja vlasnika ili menadžera socijalnog preduzeća.

Analizirajući odnose između pametnog upravljanja, bezgotovinskog plaćanja i regionalnih prihoda u indonežanskoj Provinciji Severna Sumatra, koautori *Dias Satria, Tiara Juniar Soewardi i Joshi Maharani Wibowo* ukazuju na generalno pozitivan stav ispitanika prema elektrifikaciji regionalnih platnih transakcija. Iniciran u uslovima pandemije COVID-19, ovaj proces ima potencijal da intenzivira privrednu aktivnost i da poveća poreske prihode. Primenom modeliranja strukturalnih jednačina metodom parcijalnih najmanjih kvadrata na primarne podatke prikupljene putem upitnika, dokazuje se da očekivane performanse usled usvajanja nove tehnologije, društveni uticaj i tehnički uslovi ispoljavaju statistički značajan pozitivan efekat na prihvatanje bezgotovinskog plaćanja poreza. Načini na koje vlada Indonezije može da intenzivira ovakav vid regionalnih transakcija ogledaju se u podršci edukaciji

o prednostima bezgotovinskog plaćanja, unapređenju bankarske i informaciono-telekomunikacione infrastrukture i izgradnji poverenja javnosti u njene kapacitete u ovom domenu.

U ime Uredništva Časopisa i u svoje ime zahvaljujem se autorima priloga koji su objavljeni u ovoj Svesci Časopisa. Istovremeno, posebnu zahvalnost dugujemo recenzentima koji su, svojim konstruktivnim i kritičkim komentarima i sugestijama autorima podnetih priloga, doprineli podizanju nivoa kvaliteta publikovanih članaka.

U januaru 2023. godine, Ekonomski fakultet je izvršio promenu u Uredništvu Časopisa. Članovi prethodnog saziva Uredništva su doprineli da naučni časopis *Ekonomski horizonti* kontinuirano beleži rast u ocenama međunarodnih baza i domaćoj bazi Srpskog citatnog indeksa.

Prilika je da se u ime Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, kao izdavača naučnog časopisa *Ekonomski horizonti*, Uredništva Časopisa i u svoje ime, zahvalim članovima prethodnog saziva Uredništva. Posebno se zahvaljujem dr Vlastimiru Lekoviću, redovnom profesoru u penziji, koji je svojim nesebičnim angažovanjem i posvećenošću u uređivanju doprineo da Časopis ima zapaženu međunarodnu reputaciju. Takođe, zahvaljujem se eminentnim predstavnicima akademske zajednice koji, prihvatanjem članstva u uređivačkom odboru Časopisa, doprinose ugledu *Ekonomskih horizonata* i Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu.

Izdavanje časopisa *Ekonomski horizonti* finansijski je podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije.

Glavni i odgovorni urednik
Milena Jakšić

Milena Jakšić je redovni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. Doktorirala je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, iz uže naučne oblasti Opšta ekonomija i privredni razvoj. Ključne oblasti njenog naučnoistraživačkog interesovanja su finansijski sistem, finansijska tržišta, finansijski instrumenti i finansijske institucije.